

CZU 343.7

ATACURILE DE TIP „RAIDER” - RISC CARE AMENINȚĂ INVESTIȚIILE ÎN ZONELE CU INSTABILITATE POLITICĂ

Veaceslav URSU,

doctor în drept, conferențiar universitar, Academiei „Ștefan cel Mare” a MAI

Victor CIORBA,

doctorand, Academia „Ștefan cel Mare” a MAI, master în drept

Scopul articolului dat constă în analiza unor riscuri care amenință investițiile sau afacerile care sunt la faza începătoare sau care deja sunt funcționale de mai mult timp, dar care se află în zonele cu instabilitate politică și care reprezintă de fapt o sursă principală generatoare de astfel de riscuri.

Instabilitatea politică poate determina potențialii investitori atât interni, cât și externi să renunțe la ideea de a investi într-o afacere legală, riscurile care pot apărea generând crize, inclusiv, de natură economică până la riscul de a fi preluate ilegal prin „atacuri raider”.

Atacul raider este considerat unul dintre cele mai mari riscuri pentru mediul de afaceri și cu atât mai mult în țările în care există instabilitate politică.

Tot în acest articol voi aduce câteva exemple care deja au avut loc în Ucraina, Transnistria și chiar în Republica Moldova, iar la final voi relata care sunt cele mai simple metode de opoziție față de atacurile raider, având în vedere că atacurile de tip raider vizează cel mai des afacerile profitabile și societățile comerciale cu cifre mari de afaceri.

Cuvinte-cheie: atac raider, start-up, raiderii, off-shore, corupție, default, instabilitate politică.

RAIDER ATTACKS – A RISK THAT THREATENS INVESTMENT IN AREAS WITH POLITICAL INSTABILITY

Veaceslav URSU,

associate professor. PhD, Academy “Stefan cel Mare” of MIA

Victor CIORBA,

PhD student, Academy “Stefan cel Mare” of MIA, master in law

The purpose of this article is to analyze the risks that threaten investments or businesses, that are at the beginning or are already operational for a long time, but which are in areas with political instability, that are actually the main source generating such risks.

Political instability can provoke potential investors, both internal and external, to abandon the idea of investing in a legitimate business. Occurred risks can generate crises, including economic ones, up to “raider attacks”.

The raider attack is considered one of the greatest risks for the business environment, especially in countries where there is political instability.

Also, in this article will be pointed some examples that have already happened in Ukraine, Transnistria and even in the Republic of Moldova. Finally, in this article will be reported the simplest methods of opposition to “raider attacks”, given that raider attacks target most often profitable businesses and companies with large business figures.

Key-words: raider attack, start-up, raiders, off-shore, corruption, default, political instability.

Introducere. Termenul „atac raider” a început a fi utilizat în spațiul informațional

al Republicii Moldova abia prin anii 2000. Până la acea perioadă noțiunea de „atac raider” era necunoscută atât cetățenilor simpli, cât și juriștilor profesioniști. Aceasta însă nu înseamnă că fenomene care ar nimeri sub incidența noțiunii menționate supra nu existau

în realitate.

Fenomenul „atacurilor raider” datează de mai multe secole, cu toate că termenul a fost introdus în limbajul corporativ la hotărul secolelor XIX- XX în țările Occidentului, unde proprietatea privată, economia de piață erau recunoscute oficial și erau promovate, inclusiv protejate prin legislația țărilor re-

spectivă. Realitățile și regulile economiei de piață, inclusiv concurența în calitate de catalizator al progresului, prezumau o astfel de activitate ca fuziunile benevole ale unor societăți comerciale, dar și preluarea acestora de către concurenți. Paralel cu fuziunile „prietenesti” dictate de regulile pieței sau propriile planuri de afaceri ale proprietarilor, de extindere a afacerii, au început a se practica și așa-zisele „preluări neprietenesti” sau chiar criminale, care au și fost desemnate prin noțiunea de „atac raider”. Atacurile raider au văzut lumina zilei împreună cu apariția pe piață a acțiunilor, atunci când a apărut posibilitatea fuziunii companiei contra voinței proprietarului acesteia.

În țările post-sovietice, inclusiv în Republica Moldova, repartizarea criminală în masă a proprietății este legată de perioada de restructurare din anii 1987 – 1991, e de menționat că pe atunci această repartizare încă nu purta denumirea de „atac raider”, din motivul că acest termen, după cum am menționat, era necunoscut.

Printre primele țări ex-sovietice, în literatura de specialitate a cărora a început a fi utilizat termenul „atac raider”, prin care să se desemneze preluarea ostilă, criminală a proprietăților, a fost Federația Rusă.

În prezent, acest termen este tot mai des utilizat de către cercetătorii altor țări post-sovietice.

Nu ne vom opri asupra descifrării și interpretării noțiunii de „atac raider”. Scopul articolului constă în a analiza unele riscuri care amenință investițiile sau afacerile în zonele cu *instabilitate politică* și care, de altfel, reprezintă o sursă principală generatoare de astfel de riscuri.

Pentru a lansa o nouă afacere sau a face o investiție într-un proiect promițător¹, dorința și disponibilitatea finanțelor nu este su-

ficientă. Un prim pas care ar trebui să se facă este analiza riscurilor capabile să influențeze demararea, iar mai apoi desfășurarea cu succes a unei afaceri. Riscurile sunt multiple și au diverse origini. Existența unor conflicte militare (chiar și „înghețate” ca în cazul Republicii Moldova), sociale, economice, religioase etc., instabilitatea politică, nefuncționalitatea instituțiilor publice centrale, nivelul înalt al corupției, toți acești factori favorizează activități de tip „raider” – adică acapararea criminală a afacerilor, „fuga” investițiilor străine din țara noastră, lezează semnificativ perspectivele relansării creșterii economice. Influența situației politice interne degradate asupra investitorilor dintr-o țară, în special asupra celor străini, generează lipsa celor două componente fundamentale - stabilitate și predictibilitate.

Republica Moldova, în acest sens, constituie un exemplu dintre cele mai elocvente, situația descrisă fiind perfect valabilă pentru ambele maluri ale Nistrului.

Chiar dacă în literatura de specialitate se vorbește despre trăsătura capitalului de „a fi fricos” și a migra spre zone mai sigure, adevărul este că acest capital este „inteligent”, își realizează evaluările proprii, legat de zone în care dorește să ajungă și să producă în condiții de profitabilitate, în condiții de siguranță rațională și acționează în consecință.

Instabilitatea politică, în general, dar și alte riscuri pe care le-am menționat, în special, pot determina potențialii investitori, atât interni, cât și externi să renunțe la ideea de a investi într-o afacere legală, riscurile menționate generând crize, inclusiv de natură economică.

De obicei, situația economică în țările unde persistă instabilitate politică nu este cea mai bună. Cu toate acestea, în ultimii ani apar un număr mare de proiecte noi de investiții și idei de business. Cele mai multe dintre acestea vizează domeniul de producere a diferitor produse, activități de servicii

¹Инвестиции под прицелом рейдеров: можно ли вкладывать деньги в украине (<https://artius.com.ua/novosti/stati/investicii-i-reyderstvo-v-ukraine/>);

a populației etc.

O mare parte din proiecte sunt încă la faza de „start-up” (adică, „începătoare”). Într-un sens general, „Start-up” este o afacere care este construită pentru ca ulterior să fie vândută, fiind axată pe căutarea unei investiții terțe. De punerea în aplicare a acestui tip de afacere se ocupă de obicei tinerii cu diferite idei, visători, care, având o idee generală de a începe un model de afaceri, încep dezvoltarea acesteia, însă lipsa experienței în domeniu, impedimentele legate de finanțare, creditare, fiscalitate ș.a.m.d. constituie factori care pot genera anumite riscuri. Cel mai mare risc în asemenea situații este posibilitatea preluării afacerii de către așa - zii „raideri”. Un proiect interesant, promițător din punctul de vedere al profitului, care parțial este în curs de desfășurare, asigurat juridic cu actele prevăzute, înregistrat la organele competente prezintă un interes deosebit pentru afaceriștii menționați. Cu ajutorul atacului raider orice afacere proprie profitabilă se poate transforma instantaneu într-o afacere „străină”, chiar și în faza de start-up. Totodată, riscului de a fi preluate ilegal, prin „atacuri raider” sunt supuse nu doar societățile comerciale aflate la faza de start-up ci și companiile cu experiență pe piață și cu cifre de afaceri mult mai mari.

În continuarea articolului vom aduce anumite exemple din practica republicii noastre, dar și din țara vecină Ucraina. Ucraina este o țară mare, comparativ cu Republica Moldova, constituie o bază importantă de resurse: naturale, umane, financiare etc., anumite piețe de desfacere atestă o lipsă de dezvoltare – toate acestea ar constitui un motiv foarte bun pentru investiții, atât interne, cât și externe.

În același timp, drepturile investitorilor în Ucraina au fost puse pe plan secundar în comparație cu interesele statului. Când în 2014 a izbucnit războiul și situația economică s-a înrăutățit brusc, a devenit necesar

să se limiteze fluxul de capital din Ucraina. Aceasta ar însemna faliment sau „default”. Prin urmare, puterea și în special Consiliul de administrație al Băncii Naționale a adoptat un ordin prin care a stabilit un moratoriu privind returnarea banilor și a profiturilor investitorilor străini.

Cea mai recentă revizuire a Băncii Naționale din Ucraina este Rezoluția din data de 03 martie 2016 №140² „Cu privire la soluționarea situației pe piețele monetară și valutară din Ucraina”. Acest document a intrat în vigoare la 5 martie 2016 și a fost valabil până la 08 iunie a aceluiași an. În partea a 3-a punctul 19, este specificat „se interzice achiziționarea, transferul de valută străină, în scopul de a efectua astfel de operațiuni ca returnarea dividendelor investitorilor străini”.

S-a creat situația în care investitorii străini care au investit banii lor în Ucraina, în scopul de a genera venituri, și pe care, pentru al doilea an consecutiv, nu le-au primit, în ciuda faptului că drepturile lor sunt protejate și de alte acte legislative ale Ucrainei. În special, în conformitate cu partea 1 a articolului 19 din Legea Ucrainei³ „Cu privire la activitatea de investiții”, statul garantează protecția investițiilor, indiferent de proprietate, precum și investițiile străine. Investitorilor, inclusiv celor străini, se asigură un regim egal, excluzând aplicarea unor măsuri discriminatorii, care ar putea împiedica gestionarea investițiilor, utilizarea și lichidarea acestora, precum și să prevadă condiții și proceduri pentru exportul valorilor investite și a rezultatelor din investițiile create. Mai mult ca atât, potrivit art. 4 din Legea „Cu privire la protecția investițiilor străine în Ucraina”, investitorilor străini le sunt garantate transferurile în străinătate al veniturilor lor

² П о с т а н о в а про врегулювання ситуації на грошово-кредитному та валютному ринках України 03.03.2016 № 140 (<http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/v0140500-16>)

³<http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/1560-12>

și a altor sume bănești, atât în grivne, cât și în valută străină, cu condiția ca acestea să fi fost obținute în mod legal.

În aceste circumstanțe actele normative subsidiare au fost aplicate mai presus ca actele legislative. Apare întrebarea, „Ce să faci când interesele statului sunt puse în față, devin prioritare în raport cu cele private?”.

Deși există încă o opțiune de a ieși din situația creată, investitorii nerezidenți pot primi venituri, inclusiv dividende și în moneda națională. În plus, aceștia au posibilitatea să investească întotdeauna banii câștigați în alte obiecte de investiții din Ucraina, care nu sunt interzise prin lege. Apare o întrebare retorică „De ce totuși investitorii străini refuză să investească?”.

Este cunoscut faptul că atunci când un om de afaceri decide unde să investească banii, el vrea să fie sigur că aceștia vor lucra și vom aduce profit. Dar cu acest lucru avem din nou o problemă. Corupția la toate nivelurile de guvernare, implicarea directă a instituțiilor de stat în lupta dintre concurenți favorizează infracțiunea de tip raider. Autoritățile de stat recunosc că acest fenomen există și că acesta reprezintă o amenințare majoră pentru climatul investițional al țării.

În prezent, obiect al preluării ostile poate deveni, practic, orice active. Specificitatea afacerii sau dimensiunea acesteia nu are însemnătate: schimbarea în mod forțat a proprietarilor atât a obiectelor de dimensiuni mari precum clădiri comerciale și birouri, dar și cafenele, magazine mici, ferme etc. Atacurile raider practic pot viza pe oricine. Mai degrabă, diferența poate fi în scopul preluării: revânzare rapidă a proprietății unei întreprinderi sau achiziționarea întregului complex și îndepărtarea foștilor fondatori ai afacerii pentru totdeauna. Consecințele unui atac raider depind numai de pregătirea întreprinderilor de a face față presiunilor externe și de capacitatea proprietarilor de a respinge „atacatorii”.

Cel mai des, atacul „raider” ia forma unei preluări ostile, care este însoțită de achiziționarea unui bloc mare de acțiuni, schimbarea conducerii companiei, iar în perspectivă absorbția acesteia de către o altă companie și toate acestea în disonanță cu strategia de dezvoltare și contrar viziunii consiliului de administrație. Cu toate acestea, acțiunile întreprinse de jucătorii de pe piață, în cadrul preluării ostile a unei companii, nu întotdeauna sunt în conformitate cu legea, dar, în linii generale, de obicei nu depășesc cadrul legal.

Cu totul altă situație este în Ucraina unde activitatea „raiderilor” nu se reduce la metode mai mult sau mai puțin civilizate. Cel mai des metodele folosite sunt, în primul rând, de natură penală și practic constituie un instrument de privare a drepturilor de proprietate asupra proprietății legitime cu folosirea diferitor scheme ilegale. În acest scop sunt folosite metode destul de banale: acapararea fizică a întreprinderii, falsificarea actelor, achiziționarea unui pachet de control de acțiuni, inițierea procedurii de faliment, reînregistrarea companiilor pe persoane desemnate din timp, mituirea diferitor oficiali guvernamentali și judecători. În același timp, „raiderii” au oportunități financiare semnificative, suficiente pentru atragerea resurselor administrative și judiciare. Situația este similară celei din Republica Moldova.

Aparent, în Republica Moldova, în viziunea guvernanților, avem o stabilitate politică, fapt care ar contribui la atragerea investițiilor străine, inclusiv ar constitui un factor determinant pentru investirea în afaceri de către cetățenii proprii. Din păcate, se atestă un reflux al ultimilor din Republică, volumul remitențelor a scăzut în ultimul timp, iar banii care sunt trimiși de către conaționali noștri de peste hotare sunt destinați consumului curent și nu sunt investiți în afaceri.

În Transnistria, în ajunul alegerilor

prezidențiale⁴, în „republică” se vehicula activ știrea despre tentativa unui atac raider de capturare a statului de către organizațiile criminale internaționale – după scenariul folosit în Ucraina, Republica Moldova, Kârgâzstan și alte țări din CSI. După cum menționau persoane importante din anturajul președintelui Evgheni Șevciuk, au apărut așa-numiții „voluntari” din mijlocul oligarhiei transnaționale, care în schimbul finanțării campaniei electorale a președintelui „republicii” să poată pune mâna pe cele mai mari active industriale și financiare din regiune.

În anii 1990 Transnistria era atractivă pentru interesele infractorilor din teritoriile învecinate. Față de Transnistria manifestau un interes sporit autoritățile criminale din Odessa, baronii din Republica Moldova, cunoscuți hoți ruși și mulți alții. Regiunea era foarte atractivă pentru doritorii de a o acapara, din perspectiva că statutul de stat nerecunoscut le va permite să o transforme într-o zonă, așa-numită „off-shore negru”. Transnistria era zguduită de războaie criminale și diferite confruntări. Autoritățile transnistrene au întreprins anumite măsuri pentru a nu admite preluarea regiunii de către autoritățile criminale, instituind propriul control asupra teritoriului vizat. Activitatea așa - zișilor lideri transnistreni (în persoana lui I. Smirnov & Co) poate fi încadrată ca fiind nu altceva decât un atac raider la nivel statal. Toate proprietățile care aparțin de drept Republicii Moldova, în hotarele recunoscute de comunitatea internațională, au fost preluate forțat și ilegal de „administrația” de la Tiraspol.

În timpul alegerilor „prezidențiale” din anul 2011, favoritul campaniei Evgheni Șevciuk, în trecut milițian, fost membru al holdingului „Sheriff”, promitea să țină cursul dezvoltării pornit de Igor Smirnov și susținerea businessului. Cu toate acestea, foarte cu-

rând a început să întreprindă acțiuni diametral opuse. De exemplu, au fost mărite taxele vamale, ceea ce a dus la reducerea venitului în bugetul de stat.

Mai mult ca atât, Șevciuk a ajuns până la faptul ca să vină cu inițiativa ca holdingul „Sheriff” să predea benevol o parte din venitul său în sumă de 250 mln dolari pentru achitarea salariilor, pensiilor și altor plăți.

Criza economică profundă generată, în primul rând, de stoparea finanțării de la Kremlin, l-a determinat pe Șevciuk de a lua decizia să mizeze pe forțele străine grupuri criminale, care ar fi interesați să obțină toate activele din Transnistria. Un rol decisiv, în acest sens, a fost jucat de Talgat Baitaziyev un miliardar din Kazahstan, care deține imobile în Europa, Kazahstan și alte țări ale lumii. Totodată, în ajunul alegerilor parlamentare, forțe politice erau angajate în destabilizarea situației. Prin intermediul internetului au fost lansate mai multe site-uri cu scopul de a lansa propagande și informații false așa ca, „Open Forum PMR» (openpmr.info), «PMR Transnistria și Rusia» (www.pmr-rf.ru) care publicau informații false plătite. Scopul tuturor acestor acțiuni era să destabilizeze situația economică din regiune și, profitând de această situație, să monopolizeze puterea executivă și legislativă pentru a fi transmisă în mâinile „păpușarilor” de la „Sheriff”. În perioada anilor 2012-2014, prin intermediul tranzacțiilor unor clienți ai SA „Agroprom” cu organizații off-shore, au fost scoase din regiune circa 900 de milioane de dolari. Pe banii obținuți în urma acestor tranzacții dubioase au fost cumpărate imobile scumpe în Germania și în alte țări din UE.

După cum putem constata, preluarea unor proprietăți poate fi operată atât prin metode criminale clasice, care pot fi încadrate juridic drept infracțiuni pasibile de pedeapsa penală, cât și prin acțiuni politice. O astfel de situație nu ar fi posibilă într-un stat în care organele statale legale ar deține pu-

⁴Над Приднестровьем нависла угроза рейдерского захвата (http://www.ng.ru/cis/2016-10-09/100_pridnestr.html);

terea efectiv.

În Republica Moldova afaceri majore au fost închise sau preluate cu forța. Privatizări⁵ importante au fost anulate, iar companiile respective naționalizate. În domeniile de import-export profitabile s-au creat monopoluri, anihilând competiția unei piețe libere. Toate acestea s-au făcut în detrimentul oamenilor de afaceri și al banului public, antrenând încălcări grave ale drepturilor omului. Beneficiarii abuzurilor asupra mediului de afaceri sunt grupați în jurul familiei prezidențiale, miniștrilor sau parlamentarilor apropiați. Nepotismul și conflictul de interese, oficiali și demnitari – acestea sunt caracteristicile marilor afaceri de la Chișinău. În Republica Moldova s-au investit din exterior milioane de euro în ultimii ani în programe anticorupție. Conform estimărilor unui expert anticorupție: „Raportat la bani, rezultatele sunt foarte slabe. Înainte de alegerile din aprilie situația se îmbunătățea. După alegeri însă, totul s-a distrus. Nu se poate lupta împotriva corupției într-un stat totalitar.” Dacă o afacere devine profitabilă, ea cade rapid în mâna „raiderilor”, adică este preluată cu forța. O mână de oameni se îmbogățește peste măsură, un aparat represiv este încurajat să se întrețină din corupția mică și medie și o țară întregă sărăcește. „A fost creată o verticală politică directă care conduce tot”. Sunt identificate o serie de „arme ale statului” folosite în acapararea afacerilor altora: anularea privatizărilor și naționalizarea; instituția prezidențială; ordonanțe și directive ale guvernului pentru crearea de situații de monopol; dirijarea ineficientă a banilor publici către firmele proprii.

Situația în care se găsește mediul de afaceri din Republica Moldova este următoarea: din fruntea statului și cu ajutorul organelor statului au fost monopolizate afaceri

⁵ Fundația SOROS Romania, „Moldova la răscruce”
Autori: IoanaAvădani, ȘtefanCâdea, Marian Chiriac,
CristianGhinea, SergiuPanainte;

profitabile, atât cele private, cât și cele care implică bani publici. Încet dar sigur, politicul a acaparat domeniile profitabile ale privatului și a încasat totodată în interes personal ceea ce trebuia să fie cheltuit în interes public. Sistemul după care s-a derulat acapararea afacerilor importante în ultimii ani este următorul⁶: Politicul controlează Executivul, Executivul hărțuiește Privatul, Privatul este forțat să întoarcă mare parte a profitului atât către funcționarii Executivului prin mită, cât și către structuri-fațadă ale Politicului. Afacerile mai mari sunt pur și simplu confiscate de așa - numiții „raideri”. Bani publici sunt deturnați și ei în buzunarele private ale conducătorilor. Vârfurile executivului sunt persoane foarte apropiate unor demnitari de stat de rang înalt, de cele mai multe ori persoane șantajabile sau cu diverse lucrări penale îngropate în sertarele procurorilor. Sistemul format din poliție, procuratură, justiție este cureaua de transmisie prin care sunt controlați oamenii de afaceri. Sistemul implică ordine executate orbește și permis în alb de a încasa mită. Oamenii de afaceri au un nume pentru acest mecanism: Sistemul. În Sistem intră invariabil afacerile medii și mari – cine refuză este prelucrat până la desființare de organele de control ale statului.

Republica Moldova este o țară săracă, în pragul colapsului. Ajutorul cetățenilor moldoveni care lucrează în străinătate este esențial. Ei trimit peste un miliard de dolari anual către familiile lăsate acasă. Orice inițiativă privată în Republica Moldova este sufocată de un sistem juridic profund corupt și o legislație contradictorie, care generează birocrație și nesfârșite ocazii de corupție. Transparency International (TI) monitorizează de mai mulți ani corupția în Republica Moldova și realizează sondaje atât în rândul oamenilor de afaceri, cât și în rândul persoanelor fizice. Sondajele TI publică grile cu informații des-

⁶Interviu avocat Vladislav Gribincea <http://crji.org/?idT=88&idC=88&idRec=4149>.

pre domeniile unde există corupție frecventă și sumele care se plătesc pentru diverse servicii. Însă în Republica Moldova s-au investit din exterior peste 50 milioane de euro în ultimii ani în programe anticorupție. Banii au fost investiți în sistemul fiscal, în departamentul vamal și în CNA.

În opinia unor analiști, corupția mică e o problemă importantă, dar rezolvabilă. Marea problemă este însă corupția politică, un drum sigur către dictatură. Metodele prin care este sufocat mediul de afaceri sunt reprezentative pentru starea în care se găsește societatea moldovenească. Cifrele sunt dezolante. Investitori străini aproape nu există, marile investiții au venit înainte de instaurarea regimului comunist și privesc în general utilități (energie, comunicare). Moldovenii plecați în străinătate sunt cea mai mare investiție străină directă⁷ ei trimit anual peste 1 miliard de dolari în țară. 70% din încasările la buget sunt asigurate de către Serviciul Vamal. 70% din firmele care produc un oarecare profit sunt active în Chișinău. Felul discreționar în care se aplică legea în Republica Moldova a dus la prăbușirea exporturilor românești către Republica Moldova și la suspendarea activității a 200 de firme din țara vecină. Valoarea importurilor din România a scăzut brusc la jumătate, văduvind bugetul de stat de o sumă importantă.

Uneltele de lucru ale acestui sistem sunt monopolul, anchetele și dosarele penale, naționalizarea, nepotismul. Dacă o afacere devine profitabilă, ea cade rapid în mâna raiderilor, adică este preluată cu forța. O mână de oameni se îmbogățeste peste măsură, un aparat represiv este încurajat să-și sporească veniturile din corupție și o țară întreagă sărăcește. Ironic, dacă sistemul acesta nu ar fi alimentat de cetățenii moldoveni care lucrează în străinătate, s-ar prăbuși. Banii lor

se duc pe consum, alimentat masiv din importuri. Din interviurile purtate în Chișinău, rezultă că operațiunile profitabile de import-export au fost acaparate cu ajutorul statului. Pentru a înțelege cât de bănoasă este afacerea de import – export, am consultat raportul de activitate pe anul 2008 al Serviciului Vamal: operațiunile vamale constituie 70% din încasările la bugetul de stat. Preluările forțate nu au ca singur scop profitul. Al doilea motiv major pentru care anumite afaceri au fost închise abuziv sau preluate cu forța a fost pentru a împiedica finanțări importante către partide de opoziție. Adică pentru a împiedica orice tentativă de a schimba sistemul actual.

Oamenii de afaceri intervievați susțin că în acest moment în Republica Moldova funcționează un „sistem” în care ești obligat să cotizezi, sistem păzit și controlat, cu ajutorul organelor statului.

Totuși pot fi identificate anumite metode și mijloace pentru ca afacerea să fie protejată. Practica arată că cele mai eficiente mijloace de protejare față de capturarea întreprinderii este pregătirea completă legală și fizică. Aceasta presupune, construirea un sistem de protecție împotriva oricăror atacuri din exterior. De obicei nu există una și aceeași schemă de acaparare a proprietății străine, de aceea investitorul trebuie să fie pregătit sub orice formă pentru a face față.

Cele mai simple metode de opoziție⁸ față de atacurile raider sunt:

- protecția juridică a întreprinderii (documentele fondatoare să fie bine structurate, istoria curată a privatizării, lipsa de datorii);
- concentrarea capitalului social (pașetul de control să fie sub controlul permanent al investitorului);
- monitorizarea permanentă a modificărilor care au loc în rândul acționarilor (ast-

⁷ ECONomist: Nr. 229/22 iulie 2009, Pag. 5 – Moldovenii care muncesc în străinătate continua sa fie pilonii economiei.

⁸Рейдеры в действии: Нападение — Защита (<https://artius.com.ua/novosti/stati/reyderyi-v-deystvii-napadenie-zashhita/>).

fel încât să nu permită cumpărarea de acțiuni de către oameni „din afară”);

– evitarea concentrării proprietăților în cadrul aceleași întreprinderi (crearea mai multor societăți și distribuirea activelor între ele);

– îmbunătățirea activității de management precum și cea a personalului (prevenirea conflictelor, concedierea ilegală a angajaților, crearea unei imagini pozitive a companiei);

– securitate fizică sigură a imobililor (pază profesională, muncă efectivă a serviciilor de securitate);

– implicarea publicului și mass-media în combaterea atacurilor de tip raider.

Concluzie. În calitate de o primă concluzie care poate fi desprinsă din conținutul articolului este că atacurile de tip raider vizează cele mai profitabile afaceri, în speță, societățile comerciale cu cifre mari de afaceri (spre exemplu, încercarea de a prelua SA „Carmez”⁹ - în acest caz au fost implicați concurenții în persoana SA Basarabia NORD etc.), instituțiile financiare și băncile comerciale (spre exemplu, compania de asigurări „ASITO”, Victoriabank, Universalbank, Banca de Economii¹⁰ etc.), dar și micile afaceri care se află la etapa de start-up.

Dacă în țările dezvoltate preluările afacerilor sunt denumite „neprietenose”, din motiv că acțiunile săvârșite de către companiile asimilatoare se încadrează în cadrul normativ, în țările post-sovietice, inclusiv, în Ucraina și Republica Moldova, acțiunile raiderilor au o conotație criminală și pot fi încadrate ca infracțiuni pasibile de răspundere și pedeapsă penală. Totodată, raiderii autohtoni încearcă de a oferi o aparență legală acțiunilor lor, prin implicarea factorilor de decizie, a judecătorilor și a reprezentanților

organelor de drept.

Pentru țările din fostul imperiu sovetic este specific aspirațiile raiderilor de a prelua nu doar activitățile economice, ci și acapararea puterii politice, scopul fiind de a asigura afacerile capturate. Însuși statul, în persoana organelor legislative, executive, judecătorești, dar și cu ajutorul mass-media, creează premise pentru atacurile de tip raider, prin lobarea și adoptarea legislației corespunzătoare, influențarea deciziilor judecătorești convenabile raiderilor, deținerea controlului asupra activității organelor de drept.

Considerăm că instabilitatea politică a unor regiuni sau țări constituie un factor primordial care generează riscuri enorme pentru dezvoltarea economiei, în general, dar și pentru apariția oportunităților unor atacuri raider, în special. Planarea unor suspiciuni că afacerea poate fi preluată în orice moment, că investițiile nu vor aduce profiturile estimate, logic duce la abținerea unor potențiali investitori de a-și plasa investițiile în țările respective.

Oricât ar fi declarat Ucraina sau oricare altă țară din exemplele enumerate mai sus că sunt deschiși față de investitori, câtă vreme nu există o schimbare reală și implicarea directă a statului în acest sens, orice declarație de această natură va rămâne exclusiv una formală. La urma urmei, în schimbul banilor investiți fiecare își dorește să obțină profit și să fie sigur că afacerea sa va crește și că într-o bună zi aceasta nu o să devină ținta unui alt atac raider, iar statul lucrează în direcția investitorului și nu contra lui. Atâta timp cât în țările sus-menționate, corupția progresa, iar legislația se contrazice singură pe sine, investițiile din străinătate se vor lăsa așteptate.

Bibliografie:

1. Над Приднестровьем нависла угроза рейдерского захвата http://www.ng.ru/cis/2016-10-09/100_pridnestr.html.
2. Всеукраинское юридическое издание

⁹Raiderii „Roșii” atacă SA „Carmez” <http://www.cu-raj.net/?p=18131>.

¹⁰Moldova – Rider SRL <https://www.zdg.md/editia-print/investigatii/moldova-raider-srl>.

- «Юридическая газета» № 14 (512) от 05.04.2016 года Рубрика «Аналитика. Инвестиции».
3. Портал бизнес новостей business.ua 25 апреля 2016 года Рубрика «Колонки»;
4. Портал бизнес новостей business.ua 4 мая 2016 года Рубрика «Колонки».
5. Инвестиции под прицелом рейдеров: можно ли вкладывать деньги в Украину? <https://artius.com.ua/novosti/stati/investicii-i-reyderstvo-v-ukraine/>.
6. Fundația SOROS Romania, „Moldova la răscruce” Autori: Ioana Avădani, Ștefan Căndea, Marian Chiriac, Cristian Ghinea, Sergiu Panainte.
7. ECoNOMIST: Nr. 229/22 iulie 2009, Pag. 5 – Moldovenii care muncesc în străinătate continua sa fie pilonii economiei.
8. Raiderii „Roșii” atacă SA „Carmez” <http://www.curaj.net/?p=18131>.
9. Moldova – Rider SRL <https://www.zdg.md/editia-print/investigatii/moldova-raider-srl>.
10. http://www.transparency.md/index.php?option=com_content&task=view&id=480&Itemid=49.
11. Interviu avocat Vladislav Gribincea <http://crji.org/?idT=88&idC=88&idRec=4149>;
12. Закон України Проінвестиційну діяльність <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/1560-12>.
13. Рейдеры в действии: Нападение — Защита (<https://artius.com.ua/novosti/stati/reyderyi-v-deystvii-napadenie-zashhita/>).

Despre autor

Veaceslav URSU,
doctor în drept,
conferențiar universitar al Catedrei
„Științe penale” a Facultății Drept
Academia „Ștefan cel Mare” a MAI
e-mail: ursuveaceslav@rambler.ru
tel.: 079402824

Victor CIORBA,
master în drept, doctorand
Academia „Ștefan cel Mare” a MAI
e-mail: victorash@mail.ru
tel.: 069520420

About author

Veaceslav URSU,
PhD, associate professor
of the Department “Criminal Sciences”
of the Law Faculty
of the Academy “Ștefan cel Mare” of MIA
e-mail: ursuveaceslav@rambler.ru
tel.: 079402824

Victor CIORBA,
master in law, PhD student
“Ștefan cel Mare” Academy of MIA
e-mail: victorash@mail.ru
tel.: 069520420